

Zespół Regionalny
ZIELONY JAWOR
z Krempach

KARPACKA
ETNOTEKA

Zespół Regionalny ZIELONY JAWOR z Krempach założony w 1989 r. należy do grona reprezentatywnych zespołów województwa małopolskiego. Od początku istnienia działa przy Gminnym Ośrodku Kultury w Łopusznej, kultywując folklor Górali Spiskich w formie artystycznie opracowanej.

Założycielką, kierownikiem i instruktorem grupy jest Maria Wnęk, która poświęciła Zespołowi i swojej pasji jaką jest folklor wiele lat życia. Skutecznie zaszczepiła tę pasję wśród mieszkańców Krempach czego dowodem jest funkcjonowanie czterech grup wiekowych: MALI TONIECNICY – grupa starszych i młodszych

dzieci, MŁODY JAWOR – grupa młodzieżowa oraz ZIEŁONY JAWOR – grupa dorosła. Dzięki temu Zespół pełni ważną funkcję społeczną – łączy mieszkańców Krempach oraz okolic wychowując kolejne pokolenia w poszanowaniu tradycji przodków.

Obecnie Zespół tworzy ponad 80 osób. Wyróżnikiem i atutem Zespołu jest promowanie, kultywowanie, a przede wszystkim duma i radość z prezentowania niezwykle barwnych i bogatych tańców, pięknych strojów, zwyczajów i obyczajów – niematerialnego dziedzictwa kulturowego Górali Spiskich. Wszystkie podejmowane przez nich

działania są najdoskonalszą lekcją regionalizmu.

W pierwszych latach istnienia Zespołu, wraz ze wzrostem jego aktywności, wzrastać zaczęła wśród mieszkańców Krempach świadomość tożsamości lokalnej oraz wartości tradycji kultury ludowej. Młodzi członkowie coraz częściej zakładali stroje ludowe z okazji uroczystości kościelnych czy świąt – nie tylko podczas uczestnictwa w procesyjnej oprawie. Dzisiaj nie tylko kobietom zależy na posiadaniu stroju. Mężczyźni równie często prezentują się w pełnym ubraniu tradycyjnym – nogawicach, lajbiku i sukmanie.

Zespół od 35. lat ocala tradycje swojego regionu prezentując również na scenie zwyczaj i obrzędy z niesłychaną dbałością kierownictwa i samych członków o ich wiernej tradycji przekaz sceniczny. Programy budowane na kanwie gromadzonych materiałów archiwalnych, źródłowych, przekazów ustnych, wywiadów z przedstawicielami najstarszego pokolenia mają ogromną wartość etnograficzną. Do najważniejszych widowisk i sztuk teatralnych należą m.in.: „Ogrowanie moji” „Asynterka – werbunk”, „Owce moje, owce”, „Tańcuj, tańcuj”, „W karcmie”, „Na borówki”, „Zimowy wiecór”, „Prucki” „Polywacka”,

„Wesele krympaskie”, „Chory na wondziory”, „Kupcy”, „Hartazel na babe”, „Rakusiannom na despet”, „Śpisko medecina”, „Ostatki u doktora”, „Do kumotry z radośnikami”, „Zebranie urbarskie”.

Obecnie ZIELONY JAWOR z powodzeniem prezentuje region na scenach w całej Polsce i świecie. Bogaty repertuar taneczny zawiera przede wszystkim tańce spiskie: Werbunk, Madziarski, czardasze: *Pragnom Chłopci, Jawor, Mamo moja, Juzef obe-seł*, zabawy: *Gąski, Chusteczki*. Grupa prezentuje również wiązanki tańców naszych sąsiadów – tańce słowackie oraz węgierskie.

Zespół wielokrotnie reprezentował Krempachy i Spisz w takich krajach jak Słowacja, Węgry, Francja, Niemcy, Czechy, Serbia i Czarnogóra, Litwa, Rumunia, Chorwacja i Macedonia. Brał również udział w lokalnych, regionalnych i ogólnopolskich przeglądach i konkursach m.in.: Przegląd Folklorystyczny Faścian-gy – Ostatki w Krempachach, ŚPISKIE ZWYKI i ŚPISKA WATRA w Niedzicy, Festiwal Folklorystyczny LIMANOWSKA SŁAZA w Limanowej, Małopolski Konkurs Obrzędów, Zwyczajów i Obyczajów Ludowych POGÓRZAŃSKIE GODY w Łużnej, KARNAWAŁ GÓRALSKI i SABAŁOWE BAJANIA w Bukowinie Tatrzań-

skiej, Międzynarodowy Festiwal Folkloru Ziemi Górskich w Zakopanem, Tydzień Kultury Beskidzkiej, Międzynarodowy Festiwal Dziecięcych Zespołów Regionalnych ŚWIĘTO DZIECI GÓR w Nowym Sączu.

Efektom wartościowej pracy zespołu są wysokie oceny stawiane przez komisje artystyczne wielu prestiżowych przeglądów i festiwali. Najważniejsze osiągnięcia artystyczne zespołu to: Złota i Srebrna Maski na Przeglądach Teatrów Regionalnych w Czarnym Dunajcu, I miejsce na Małopolskim Konkursie Obrzędów, Zwyczajów i Obyczajów Lu-

dowych POGÓRZAŃSKIE
GODY w Łużnej, trzykrotnie
zdobyte I miejsce na Śpiskich
Zwykach w Niedzicy za pro-
gramy: „Wesele krympaskie”,
„Chory na wondziory”, „Kup-
cy”, I miejsce na Międzyna-
rodowym Festiwalu Folkloru
Słowackiego JANOSIKOWY
DUKAT w Republice Czeskiej,
II miejsce na Małopolskim Fe-
stiwalu Form Muzycznych
i Tanecznych „Talenty Mało-
polski” w Skawinie, Srebrna
Łódka na Międzynarodowym
Festiwalu Twórczości Młodych
FOLKOWE INSPIRACJE
w Łodzi, II miejsce na Nadbu-
żańskich Spotkaniach Folk-
lorystycznych w Sokołowie
Podlaskim, zaś na Małopol-
skich Spotkaniach Teatrów

Amatorskich POSIADY TE-
ATRALNE na Orawie III miej-
sce za program „Kupcy” oraz
II miejsce za program „Har-
tazel na babe”, na Międzyna-
rodowym Festiwalu Folkloru
i Tradycyjnej Kultury Ludo-
wej – Festiwal Folkloru pod
Poľanau w Republice Słowac-
kiej – wyróżnienie.

Zespołowi towarzyszy kape-
la Špisko Qmpanijo, która for-
malnie powstała w 2022 roku,
choć muzycy grają wspólnie
już wiele lat. W swojej dzia-
łalności są kontynuatorami
spiskich tradycji i pielęgnu-
jąc folklor muzyczny w formie
tradycyjnej grają po „staro-
downymu” – zwracają szcze-
gólną uwagę na prowadze-

nie smyczków przez sekund
i bas w nutach czardaszowych
i tzw. obyrtanych. Kapela się-

ga również do historycznych pochodzące z Węgier, Rumu-
korzeni regionu i posiada nii i Słowacji. Jego trzon sta-
w swoim repertuarze pieśni nowią melodie spiskie, ale

kapela podczas występów indywidualnych czerpie również z folkloru podhalańskiego, beskidzkiego, orawskiego i łemkowskiego. O wysokim poziomie artystycznym i merytorycznym Śpiskiej Qmpanii świadczy m.in. Nagroda Grand Prix zdobyta w 2023 r. na 42. Spotkaniach Cymbalistów w Rzeszowie, nomi-

nacja na 58. Ogólnopolski Przegląd Kapel i Śpiewaków Ludowych w Kazimierzu Dolnym nad Wisłą zdobyta na 48. Przeglądzie Muzyk Podhalańskich w Nowym Targu w 2024 r. oraz obecność na festiwalach w kraju: Spiskie Melodie w Rzepiskach, Sabałowe Bajania w Bukowinie Tatrzańskiej, Poroniańskie Lato w Poroninie czy za granicą na Polonijnym Festiwalu Kultury „Dźwięki, które łączą” w Hanowerze w Niemczech.

Występy ZIELONEGO JAWORA oraz Śpiskiej Qmpanii to nieprzecenione współdziałanie tancerzy i muzyków pielęgnujące i propagujące tradycje Spisza.

W kilku utworach niniejszego wydawnictwa do tradycyjnego składu muzyki spiskiej dołączyły cymbały. Ich wykorzystanie jest

wyrazem trwających badań i ciągłych poszukiwań odpowiedzi na pytanie o historię tego instrumentu na terenach Polskiego Spisza.

Kierownik i instruktor

Maria Wnęk

Kapela

Dominika Trybuła

/ skrzypce prym

Igor Skrzypaszek

/ skrzypce sekund

Wojciech Śliwiński

/ skrzypce sekund, cymbały

Sylwester Fic

/ kontrabas

Grupa śpiewacza

Aleksandra Krzysztofek

Kamila Łukasz

Marcelina Łukasz

Maria Łukasz

Julia Moś

Renata Palonek

Anna Sobolak

Urszula Sobolak

Maria Wnęk

Lista utworów

- 1. Ni ma to jak w Krympachaf** 1'37"
słowa i melodia ludowe
- 2. Z góry do doliny** 1'22"
słowa i melodia ludowe
- 3. O mój Boże, co to takie** 2'13"
słowa i melodia ludowe, słowa trzeciej zwrotki Maria Wnęk

4. **Na jakõm pamiõntke**.....2'15"
słowa i melodia ludowe
5. **Hej, idyme od wyżniego końca**.....2'13"
melodia ludowa
6. **Jawor, jawor**2'01"
słowa i melodia ludowe
7. **Siedymdziesiõnt sukiyń miała**1'47"
słowa i melodia ludowe
8. **Niedaleko młyna**.....2'51"
słowa i melodia ludowe
9. **Koło dõmu, koło dõmu**2'31"
melodia ludowa
10. **Tyś parobek w młodym wieku**.....2'08"
słowa i melodia ludowe
11. **W tyf Krympachaf**1'35"
słowa i melodia ludowe
12. **Słõnecko sie nizey**2'43"
melodia ludowa
13. **Ej, siwego kõnia mom**1'35"
słowa i melodia ludowe
14. **Madziarski**2'25"
melodia ludowa
15. **A ty ptosku, skowrõnecku**1'24"
słowa i melodia ludowe

Wydawnictwo muzyczne
Małopolskiego Centrum Kultury
SOKÓŁ w Nowym Sączu

mcksokol.pl

SOKÓŁ
Małopolskie Centrum Kultury
INSTYTUCJA KULTURY
WOJEWÓDZTWA MAŁOPOLSKIEGO

MAŁOPOLSKA

ISBN: 978-83-66307-50-6

© Oficyna Wydawnicza
Małopolskiego Centrum Kultury SOKÓŁ, 2024

za'ks
sprzyjamy wyobraźni

Wszystkie prawa autorskie
i prawa producenta do
nagranych utworów zastrzeżone.
Kopiowanie, wynajmowanie,
wypożyczanie, wykorzystywanie
tego nośnika do publicznych
odtworzeń i nadań RTV
bez zezwolenia zabronione.

Nagrania dokonano
w sali Wiejskiego Ośrodka
Kultury w Krempachach

NAGRANIE, MIKS,
EDYCJA I MASTERING:
Maksymilian Zięba

ZDJĘCIA:
Andrzej Kubatek

SKŁAD:
Ewa Mrózek

ORGANIZACJA PRODUKCJI:
Marta Smółczyńska

DRUK I TŁOCZENIE:
Mediapixel